

HZ. PEYGAMBER'E YÖNELİK SAYGISIZLIKLAR

-Disrespectfulness to the Prophet Mohammed-

Doç. Dr. Selim ÖZARSLAN

Fırat Ü. İlahiyat Fakültesi

Sozarlan1@firat.edu.tr

Abstract *Prophets are distinguished persons conveying the divine message to humans and they play the main part in teaching and understanding religion in its original form. Prophets enjoy the esteem and respect of people through the message they hold from God, so any disrespectfulness against them is indeed an insult against divine message. So obedience to whole prophets is commanded in the holy Qur'an. This paper treats this subject and discusses the theological roots of the subject, especially regarding the prophet Muhammad.*

Key words: *Prophet, Respect, Disrespectfulness, Obedience, Disobedience.*

1- Giriş

Son günlerde dünya genelinde dinler arası diyalog arayışları yaygınlık kazanmakla birlikte bu düşünceye paralel olarak ortaya çıkan bir başka gelişme de İslam peygamberi Hz. Muhammed (sas)'in manevî kimlik ve kişiliğine yönelik küçümseyici ve saygınlığına halel getirici eylem ve davranış biçimlerinin sistemli bir biçimde ortaya çıkması olmuştur.

Kentleşmenin, eğitimin, sanayileşmenin, telekomünikasyonun, sosyo-ekonomik gelişmenin meydana getirdiği "bireyleşme" sürecindeki günümüz insanı, her zamankinden daha hızlı bir biçimde dünyevileşmekte, moral/ manevî ve sosyo-kültürel değerlerinden uzaklaşmakta ve yaşadığı hayatı anlamlandırma zorluğuyla karşılaşmaktadır. Günümüz insanını manevi ve ruhi bunalımlara sokan etkenler yukarıda sayılanlardan ibaret değildir. Kentleşmenin etkisiyle beşerî ve insanî ilişkilerin zayıflaması, kimyasal maddelerin yoğun olarak kullanımıyla çevre ve ekolojik dengenin bozulması da insanı huzursuzluğa ve tatminsizliğe mahkûm eden faktörlerden bazılarıdır. Söz konusu olumsuz faktörlerin de etkisiyle insanlar gittikçe bencil ve agresif olmakta, kendisinden olmayan insanları ötekileştirmekte ve onların kutsal değerlerine bilinçsizce saldırıda bulunabilmektedir. Allah ve peygamber inancı, din duygusu, namus, şeref ve onur hissi insanların kutsal değerlerini oluşturmaktadır. Bunlara yönelik olumsuz tutum ve davranışlar, insanlar ve hatta

medeniyetler arasındaki ahengi zedelemekte, barış ve huzuru yok etmekte ve en önemlisi de bütün insanların müşterek bir söz (tek kelime) üzerinde birleşmesi çağrısına¹ engel teşkil etmektedir. Bu açmazdan kurtulmak için başka insanların değerlerine, başta peygamberleri olmak üzere onların kutsallarına saygılı olmak gereği ortadadır. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber'e saygı gösterilmesi, saygısız fiil ve davranışlardan kaçınılması gerektiği çeşitli şekillerde ve farklı münasebetlerle ifade edilmiştir.

2- Kur'an'da Peygamberlere Yönelik Saygısızlıklar

Kur'an'ın peygamberlerle ilgili anlatımlarına baktığımız zaman hemen hemen bütün peygamberlerin devirlerindeki inkârcı bireylerin çok çeşitli eziyet ve saygısız eylem ve davranışlarına maruz kaldığını görürüz. Hatta Kur'an, peygamberlerini öldüren ve onlara eziyet eden insanlardan söz etmektedir: "Allah'ın ayetlerini inkâr edenler, haksız yere peygamberleri öldürenler, adaleti emreden insanları öldürenler (yok mu), onlara acı bir azabı haber ver!"² Allah'ın mesajlarını kendilerine iletmek suretiyle kendilerini karanlıklardan aydınlık yollara yönelten peygamberlerine olmadık eziyette bulunanlar Yahudiler olmuşken, onları öldürerek küfre sapanlar da yine onlar olmuştur.³ "Ey iman edenler, Siz de Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın. Allah onu onların yakıştırdıkları şeylerden arındırdı. O, Allah katında şerefli ve saygındı."⁴ Bu ayette söz konusu edilen Hz. Musa'ya yapılan eziyetin ne olduğu hakkında farklı anlatımlar olsa da bir tanesi şudur: Hz. Musa'nın, kendileriyle birlikte soyunup yıkanmadığını görenler, onun bedensel bir ayıba sahip olduğunu söyleyerek onu incittiler. Başka bir zaman Hz. Musa yine tek başına yıkanırken giysilerini bir taşın üstüne bırakmıştı. Giyinmek için geldiğinde taş elbiseyle birlikte yuvarlanarak kavminin yanına geldi. Bu şekilde Yüce Allah, Hz. Musa'nın bedenini onlara açıkça göstermiş oldu. Böylece onlar düşündükleri şeyin yanlış olduğunu, onda herhangi bir hastalık bulunmadığını kendi tanıklıklarıyla

¹ (Resulüm!) de ki: Ey ehl-i kitap! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz: Allah'tan başkasına tapmayalım; O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilahlaştırmasın..." (Âl-i İmran, 3/64.)

² Âl-i İmran, 3/21.

İbn Kesir, Ebi'l-Fida, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, Mektebetü'l-Kayyime, Kahire, 1414/1993, I, 335; Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Çelik- Şura, İstanbul, trs., II, 297; Hz. Zekeriyya ve Yahya Yahudiler tarafından öldürülmüştür. İbnü'l-Esir, *el-Kamil fi't-Tarih*, Beyrut, 1979, I, 303-304.

⁴ el-Ahzab, 33/ 69.

bilmiş oldular.⁵ İşte bu ayetler, peygamberin mesajını çarpıtılarak yürürlükten kaldırmak suretiyle manen peygamberi ve mesajlarını öldürmek isteyen bireylere yönelik bir uyarı olarak değerlendirilebilir.

Hadis literatüründe Hz. Peygamber'e yönelik saygısızlıklar sebbe ve şeteme fiillerinden türeyen "sebb" ve "şetm" kelimeleriyle ifade edilmiştir. Arapça sözlüklerde "sebbe" kelimesi şeteme ile, "şeteme" kelimesi de sebbe sözcüğü ile açıklanmıştır. Sözlükte bu kelimeler sövmek, yani "terbiye ve nezaketle bağdaşmayan çirkin sözler" anlamına gelmektedir.⁶ Türkçe sözlüklerde ise, "sövmek" kelimesine onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek, ağır, rahatsız edici, haysiyete dokunucu söz söylemek ve küfretmek anlamları verilmektedir. Sövmenin hukuktaki karşılığı ise, bir kimsenin namus, onur ve kişiliğine yapılan her türlü saldırı anlamına gelmektedir.⁷ Kur'an terimleri sözlüğü sahibi Rağıb İşfehanî (ö.565), sebbu kelimesini şetmu'l-veci' yani ağır sövmek kelimesi ile açıklamakta ve bu kelimenin kullanımına Kur'an'dan bir örnek vermektedir: "Allah'tan başkasına tapanlara (ve putlara) sövmeyin; sonra onlar da bilmeden, taşkınlık yaparak Allah'a söverler."⁸ İslam tarihi kaynakları ve tefsirlerde anlatıldığı gibi Hz. Peygamber ile bazı Müslümanlar müşriklerin inançlarını ve putlarını kötülüyor ve ta'n ediyorlardı. Bunun üzerine Mekkeli Müşrikler de "Ya tanrılarımıza sövmeye son verirsiniz veya biz de senin Tanrına söveriz" demişlerdi. Bu olaydan hemen sonra bu ayet indirilmiştir.⁹ İşfehanî müşriklerin Allah'a sövmelerini açıklamaya çalışırken onların Allah'a açıkça sövmediklerini, O'nunla

⁵ Razi, Fahreddin, *et-Tefsirü'l-Kebir,(Mefâtihu'l-Gayb)*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1415/1995, XXV, 234; İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, III, 487; Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, VI, 112.

⁶ İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem, *Lisânu'l-Arab*, Daru's-Sadr, Beyrut, 1410/1990, Sebbe ve şeteme md; I, 455-456; XII, 318; el-İşfehânî, Râğıb, Ebu'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed, *el-Müfredât fi Garibi'l-Kur'ân*, İstanbul, 1986, 323; Komisyon, *el-Mu'cemu'l-Arabi'l-Esâsi*, Larus, yyy, yty, 602, 670.

⁷ Komisyon, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara, 1988, II, 1333; Doğan, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Rehber yay. 8. Baskı, Ankara, 1990, 1009.

⁸ el-En'am, 6/108. Ulus ve bireylerin mukaddes kabul ettiği şeylere sövmemek gerekir. Çünkü bu tür eylem ve davranışlar herhangi bir fayda sağlamamakta, bilakis aksi tesir göstermekte ve kutsal kabul edilen şeylere hakarete yol açmaktadır.

⁹ İbn Hişam, *es-Siret'ün-Nebeviyye (Hz. Muhammed'in Hayatı)*, Çev. İzzet Hasan, Neşet Çağatay, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992, 165-166; İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, II, 157.

ilgili konuşmaya başladıklarında uluhiyetine/şanına uygun olmayan şeylerle onu andıklarını belirtmektedir.¹⁰ O halde sövmek kelimesinin Türkçe'deki anlamlarından biri olan küfretme, Peygamber'e saygısızlık anlamı taşıyan sebb ve şetm kelimelerinin anlam alanına tam manasıyla girmemektedir.

Bu konuyu yani peygamberlere saygısızlık sorununu özellikle de Hz. Muhammed'e yönelik saygısızlıkları irdeleyen klasik eserlerde sebb ve şetm kelimeleri şu şekilde nitelenmektedir: "Allah'ın elçisine doğrudan dil uzatan (söven, küfreden), onun kendisine, ailesine, soyuna, dinine veya ona özgü niteliklerinden birine herhangi bir şekilde ayıp, kusur ve noksanlık katan, dolaylı da olsa ona dil uzatan, kimlik ve kişiliğini diğer bir ifade ile şahsiyetini hafife almak, yaralamak, şan ve şerefini küçük düşürmek, hakaret etmek ve ayıplamak kastıyla birine veya bir şeye benzeten ona sövmüş (sebbetmiş) sayılır. Yine Peygamber'e beddua eden, lanet okuyan, herhangi bir şekilde zarar görmesini isteyen, kötölemek amacıyla makam mevki ve şerefine uygun olmayan şeyleri ona nispet eden, dine (şeriata) aykırı olan yalan sözlerle onu taciz eden, maruz kaldığı bir takım musibet ve zorlukları devamlı bir şekilde anarak onu ayıplayan, başkalarında da olabilecek bir takım insanî arızaları bahane ederek onu insanların gözünden düşürmeye çalışan bireyler de ona hakaret ve saygısızlık etmiş olur. Bütün bunlar Hz. Peygamber'e sövme (sebbetme) kavramı içerisine giren eylem ve davranışlardan sayılmıştır.¹¹ Bunların dışında peygamberlerde bulunan yalnızca peygamberlere özgü üstün olgunluk sıfatlarının, kendisinde veya başkasında bulunduğunu ileri sürerek kendisini yada başkasını yücelten bireyler de Hz. Peygamber'e saygısızlık yapmış olurlar.¹² Bu ve buna benzer saygısız eylemlerden kaçınmak Müslümanların kaçınılmaz görevlerindedir.

İslam Peygamberi Hz. Muhammed de kendi hayatında başka bir ifade ile Asr-ı saadette kendi soyuna mensup müşriklerin, münafıkların ve Yahudilerin saygısız eylem ve davranışlarına muhatap olmuştu. Yüce Allah bu tarihi gerçekliği kendisine yapılan eziyet ve saygısız davranışlara karşı Hz. Peygamber'e teselli aracı olsun diye şu şekilde bildirmiştir: "(Resulüm!) Eğer seni yalancılıkla itham ettilerse

¹⁰ el-İsfehâni, *el-Müfredât fî Garibi'l-Kur'an*, 323.

¹¹ Bkz. Kadı İyaz, Ebi'l-Fadl İyaz b. Musa b. İyaz el-Yahsubî, *eş-Şifa bi Tarifi Hukuki'l-Mustafa*, Thk. Hüseyin Abdulhamid Nîl, Dersaadet, İstanbul, trs. II, 220; Topaloğlu, Bekir, Peygambere Saygısızlığın Dini Hükümü, *Diyanet Dergisi*, Ankara, 1989, c. 25, sayı: 4, 72.

¹² Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 241.

(yadırgama); gerçekten, senden önce apaçık mucizeler, sahifeler ve aydınlatıcı kitap getiren nice peygamberler de yalancılıkla itham edildi.”¹³

Kur’an’da inkarcılar tarafından peygamberlere yönelik olarak yapıldığı bildirilen saygısızlıklar iki ana başlık altında ele alınabilir: Birincisi bedensel diğer bir deyişle maddî tecavüzdür ki, bu tür tecavüzler, peygamberlerin bizzat şahsına yöneltmiş olan dövme, yaralama ve öldürme gibi fiilleri kapsadığı gibi peygamberle birlikte ona inanan birey ve toplumlara yöneltmiş boykot, savaş ve benzeri bir çok sindirme hareketini de içerisine alır. Diğer ruhi, manevi tecavüzdür ki, peygamberlere yönelik her türlü eziyet bu kategori içerisinde değerlendirilebilir. Bu tür eziyetler içerisine ise alay etme, küçümseme, ayıplama, hor görme, arkasından çekiltirme, aile hayatına dil uzatma, iftira atma vb. gibi bütün olumsuz davranış biçimleri dahil edilebilir. Birinci tür eziyet yani peygamberin maddi/bedensel varlığına yönelik saygısızlıklar onun yaşam süreci ile sınırlıken ruhi ya da manevi eziyetin belli bir zamanla sınırlanması söz konusu değildir. Peygamberlerin kimlik ve kişiliğine yönelik manevi eziyetler, maddi eziyetlerden daha fazla yıpratıcı olduğu gibi, peygamberin yaşadığı zaman diliminden uzaklaştıkça da olumsuz yöndeki tesirini daha da arttırır. Çünkü Peygamberin zamanından uzaklaştıkça olaylara tanıklık edecek gerçek kişiler bulunmayacak ve bu suretle de onun şahsına yönelik olarak ortaya atılan iftira ve karalamalar yaygınlık kazanacak, şuyûu vukuundan daha beter olacaktır.¹⁴

Hiz. Peygamber’in hayatında onun şahsına yönelik yapılan fiili tecavüzlere birçok örnek vermek mümkünse de burada birkaçına değinmekle yetineceğiz. Hiz. Muhammed Mekke’de iken her yıl hac mevsiminde kurulan panayırlara giderek orada toplanmış bulunan Arap kabilelerine kendisinin Allah tarafından peygamber olarak gönderildiğini haber verir ve onları Allah’a; Allah’ın birliğine, yalnızca O’na kulluk etmeye çağırır; “La ilahe illallah” /Allah’tan başka ilah yoktur diyenin kurtulacağını bildirirdi. İşte böyle bir çağrı esnasında Hiz. Muhammed’in arkasından giden Mekke müşriklerinden biri olan amcası Ebu Leheb, orada toplanan kalabalığa O’nun baba ve atalarının dininden çıkmış bir yalancı olduğunu söylemiş, attığı taşlarla Hiz. Peygamber’in ayak bileklerini yaralamış ve kanatmıştır.¹⁵

Hiz. Peygamber yine Mekke’de Kabe etrafında insanları Allah’ın dinine davet ederken Mekkeli müşriklerin ileri gelenlerinden Esed b. Abduluzza, Esved b. Muttalib, Velid b. Muğire, Umeyye b. Halef, As b. Vail ona ‘bir yıl kendilerinin

¹³ Âl-i İmran, 3/184.

¹⁴ Topaloğlu, *agm*, 70-71.

¹⁵ İbn Hişam, *es-Siret’ün-Nebeviyye*, 164-168.

putlarına tapmasını, bir yıl da kendilerinin onun ilahına tapacakları' şeklinde bir teklifte bulunmuşlar, o ise bu teklifi kabul etmemiş, onlara Kafirun suresini okuyarak cevap vermişti.¹⁶ Bunun üzerine orada bulunan Kureyş müşrikleri Hz. Muhammed'e söverek eziyet etmişlerdir.¹⁷

Mekkeli müşrikler Hz. Peygamber'e eziyet ve saygısız eylemlerde bulunmakla yetinmemişler, sonunda varlığını ortadan kaldırmaya yeltenmişlerdir. Bir gün, Ukbe b. Ebi Mu'ayt isimli müşrik, Kabe'de namaz kılmakta olan Allah elçisinin omuzlarından tutarak, elbisesini boynuna dolamış ve onu boğmak istemişti. Orada bulunan Hz. Ebu Bekir: "‘‘Rabbim Allah'tır' dediği için bir adamı öldürüyor musunuz’’¹⁸ diyerek ona engel olmuştu.¹⁹

Başka bir gün, yine Kabe'de namaz kılarken, bir müşrik tarafından deve işkembesi Rasulullah'ın üzerine atılmış, kızı Fatıma kaldırıncaya kadar o durumda kalmıştı.²⁰

İslam Peygamberi Hz. Muhammed bunlardan başka daha birçok hakaretlere maruz kalmış, akla hayale gelmeyen iftiralarla karşılaşmıştır. Yaşadığı toplum içerisindeki tüm erdemlere sahip olmasına, toplum içinde son derece güvenilir kişi /‘‘el-Emin’’ olarak bilinmesine rağmen,²¹ o yalnızca Allah'ın dinine insanları çağırdığı için yalancılıkla²², sihirbazlıkla²³, mecnunlukla,²⁴ kâhinlikle, şairlikle²⁵

¹⁶ İbn Hişam, *es-Siret'ün-Nebeviyye*, 237-238; Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, IX, 214-215.

¹⁷ Razi, *et-Tefsirü'l-Kebîr*, (*Mefâtihu'l-Gayb*), XXXII, 144.

¹⁸ el-Mü'min, 40/28.

¹⁹ Buhari, *Sahih*, "Kitabü't-Tefsir," Mümin (Gâfir) Suresi'nin Tefsiri, 40/1, c. VI, s. 34-35.

²⁰ İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, Beyrut, 1985, III, 42.

²¹ Suyûtî, Cemaluddin b. Kemaliddin, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, (Olağanüstü Yönleriyle Peygamberimiz), Çev. Naim Erdoğan, İstanbul, 2003, 237.

²² Müşrikler Hz. Peygamber'in Allah'tan getirdiği Kur'an-ı "öncekilerin masalları diyerek yalanlamışlardır: "Ona ayetlerimiz okunduğu zaman o, "öncekilerin masalları" der." (el-Kalem, 68/15.)

²³ Kur'an, müşriklerden Velid b. Muğire'nin Kur'an'a sihir, Hz. Peygamber'e de sihirbaz dediğini ve bu kimsenin akıbetini şöyle açıklar: "Bu (Kur'an) dedi, olsa olsa (sihirbazlardan öğrenilip) nakledilen bir sihirdir. Bu, insan sözünden başka bir şey değil. Ben onu sekara (cehenneme) sokacağım." (el-Müddessir, 74/24-25) Ayrıca bkz. Ez-Zuhuf, 43/30.

²⁴ Müşriklerin Hz. Peygamber'i deli divane diye nitelermelerine karşılık olarak yüce Allah şu ayeti indirmiş, Onun Allah'ın nimeti ile elçilik makamına eriştiği vurgulanarak, müşriklerin yalancılıkları yüzlerine vurulmuştur: "Kaleme ve (kalem tutanların

itham edilmiř²⁶, sıradan insanların altından kalkamayacağı maddi ve manevî eziyetlere tabi tutulmuştur. Bununla da kalmamış, Taif'ten taşlanarak kan revan içinde kovulmuř²⁷, doğduğu, havasını ve suyunu teneffüs ettiği, nihayet Allah'ın elçiliğine nail olduğu ilk göz ağrısı Mekke'den göç etmeye zorlanmıştır. Hicretten sonra Uhud savaşında dişleri kırılmış, çeşitli yerlerinden yaralanmıştır. Daha da önemlisi aile namus ve şerefine yönelik iftiralara maruz kalmış, eşi Hz. Aişe'ye zina isnadında bulunulmuştur.²⁸

Buna rağmen o, kendi kişisel varlığına yönelik olup, Müslüman toplumun dini ve sosyal hayatını sarsacak seviyeye ulaşmayan eziyet, tan ve saygısızlıklara fiili tepkide bulunmayarak, toplumsal huzursuzlukların ortaya çıkmasına meydan vermemiş, kendisine yapılan bu eziyetler karşısında üzüntüsünü kalbine gömerek Allah'ın sonsuz merhametine sığınmıştır.²⁹

yazdıklarına andolsun ki (Resulüm), sen- Rabbinin nimeti sayesinde- mecnun değilsin.”
(el-Kalem, 68/1-2)

²⁵ Yüce Allah, müşriklerin Hz. Peygamber'i şairlikle itham etmelerine şu ayetle karşılık vermiştir: “Biz ona (Peygamber'e) şiir öğretmedik. Zaten ona yaraşmazdı da. Onun söyledikleri, ancak Allah'tan gelmiş bir öğüt ve apaçık bir Kur'andır.” (Yâsîn, 36/69) “Şairler(e gelince) onlara da sapıklar uyarlar.” Eş-Şuarâ, 26/224.

²⁶ İbn Hişam, *es-Siret'ün-Nebeviyye*, 169.

²⁷ İbnü'l- Esir, *el-Kamil fi 't-Tarih*, Beyrut, 1979, II, 91.

²⁸ İslam Tarihinde bu olay Ifk (iftira) hadisesi adıyla anılır. Hicretin 6. yılında Ben-i Mustalik Gazvesinden dönerken Hz. Aişe, tabii ve insani bir ihtiyacından dolayı, askeri birliğin bulunduğu çadırından çıkmıştı. Döndüğünde ise askeri birlik yoktu. Onu tahturevanı içinde zannederek ayrılmışlardı. Orada tek başına kalan Hz. Aişe'yi birliğin arkasından gelen bir asker buldu ve devesine bindirerek sonraki durak yerinde birliğe yetiştirdi. Abdullah b. Ubeyy isimindeki Medinelı bir şahıs bu olayı istismar ederek Hz. Aişe hakkında söylentiler çıkardı. Bu olay Hz. Aişe ile birlikte Hz. Peygamber'i de çok üzmüştü. Bu olaydan yaklaşık bir ay sonra Hz. Aişe'nin suçsuz ve iffetli olduğunu bildiren ayetler nazil oldu. Ayrıntılı bilgi için bkz. Vakidî, Muhammed b. Ömer, *Kitabü'l-Meğazî*, thk. Marsden Jones, Beyrut, 1966, II, 580; İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdülmelik, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sakka, Kahire, 1955, II, 300; Halife b. Hayyât, *Tarihu Halife b. Hayât*, Çev. Abdulhalik Bakır, Ankara, 2001, 106; Hamidullah, Muhammed, *Resulullah Muhammed*, Çev. Salih Tuğ, İstanbul, 1992, 239-241. Bu olayı anlatan, bu iddiayı ortaya atan ve ona meyleden kimseleri de kınayan Kur'an ayetleri için bkz. En-Nûr, 24/11-19.

²⁹ İbnü'l- Esir, *el-Kamil fi 't-Tarih*, II, 91.

Hız. Muhammed'in zamanında onun şahsına, kimlik ve kişiliğine yönelik tan etme, dil uzatma, yaralama ve öldürmeye teşebbüs vb. gibi saygısız eylemlerde bulunan kesimlerin- Müşrik Araplar, münafıklar ve Yahudiler- ortak noktası, İslam'ın doğuşuyla başka bir ifadeyle Hız. Peygamber'in gönderilmesiyle ellerindeki sosyal ve ekonomik menfaatlerin zedelenmiş ve büyük bir darbe almış olmasıydı. Çünkü İslam ve onun Peygamberi'nin ortaya koyduğu iktisadî model, sosyal ve ekonomik zenginliklerin belirli kişi ve zümrelerin tekelinde bulunmasını istemiyor, toplumun bütün kesimlerine adilane yayılmasını salık veriyordu. Bir de iktidar hırs ve arzusu bu ortak şer grubunun Hız. Peygamber'i hedef noktasına koymalarına yol açıyordu.

3- Günümüzde Peygamber'e Yönelik Saygısızlıklar

Günümüzde de Hız. Muhammed'in manevi kimlik ve kişiliğine yönelik karalama kampanyaları sistematik bir biçimde genellikle Batı merkezli olarak sürdürülmektedir. Bunun hatıralarda kalan son örneklerinden birisi Şeytan ayetleri uydurmacalarıyla Hız. Peygamber'in mesajına leke sürmek isteyen Salman Rushdie'nin asılsız iddialarıdır. Rushdie'nin iddiasına göre, şeytan Hız. Muhammed'in bedenine girip onun ağzından Müşrik Arapların Lat, Menat ve Uzza adındaki putlarını övmüştü.³⁰ Halbuki Kur'an burada özelde müşrik Arapların genel de ise insanların ilahî güçler ve sıfatlar yükledikleri "düzmece/sahte semboller"e dikkatleri çekiyor,³¹ bu tür inançların basit ve ilkelliğine vurgu yapıyordu.

Danimarka'da Hız. Peygamber'in insan onuruna sığmayacak şekilde karikatürlerinin yapılarak bütün medya organlarında yayımlanması ise bir başka saygısızlık örneğini oluşturmaktadır. Danimarka'da başlayıp diğer Avrupa ülkelerine de sıçrayan bu amansız salgın, Hız. Peygamber'e yönelik apaçık bir karalama ve iftiradır. Bu durum Hız. Peygamber'in manevi kimlik ve kişiliğine saygısızlık olduğu gibi ona inanan bütün Müslümanlara da saygısızlıktır. Bu tür seviyesiz ve insan onuruna yakışmayan eylem ve iddiaların sahiplerinin amacı, Hız.

³⁰ Burada Necm Suresi 19, 20, 23. ayetlere göndermede bulunulmaktadır. 19 ve 20. ayet mealleri şöyledir: "Gördünüz mü o Lât ve Uzzâ'yı? Ve üçüncüleri olan ötekini, Menat'ı." Ancak bu ayetlerin iddia ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Söz konusu putların övülmesi değil yerilmesi söz konusudur. Gördünüz mü hitabı müşriklere olup, taptıklarının küçüklüğü ve inançlarının sapıklığı gösteriliyor. Bkz. Elmalılı, *Hak Dini Kur'an Dili*, VII, 39.

³¹ Esed, Muhammed, *Kur'an Mesajı (Meal-Tefsir)*, Çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İşaret yay., 1999, III, 1081

Peygamber'i alaya alıp küçümseyerek O'nun tebliğ ettiği İslam dininin Batılı insanın aradığı huzur ve refahı getiremeyeceğini telkin etmektir. Çünkü onlar gayet iyi biliyorlar ki, sahip oldukları dinsel inanç, kendi dindaşlarını tatmin etmekten uzak bulunmakta bu sebeple de yeni din arayışı içerisinde dirler. Bu din arayışları içerisinde ise İslam'a teveccüh en ön sırada yer almaktadır. Bu durumu bilen İslam ve Hz. Peygamber hasım ve muhalifleri şer güçler, Hz. Peygamber hakkında asıl ve esastan yoksun hikayeler anlatmak ve karikatürler çizmek suretiyle kendi dinlerinden bunalan bu kimseleri İslam'a girmekten alıkoymak istemektedirler. Günümüzdeki bu tür saygısızlıkların bir diğer sebebi de tıpkı İslam'ın ilk yayılışındaki gibi sahip olunan menfaat ve çıkarların İslam'ın gelişme ve yaygınlaşmasıyla ellerinden gideceği korkusudur. İslam'ın ilk ortaya çıkışındaki ona ve tebliğcisi Hz. Muhammed'e yönelik yapılan karalama ve küçümseme kampanyaları, İslam'ın doğuşunu engelleyemediği gibi bugün yapılan benzeri küçümseme ve aşağılama çabaları da İslam'ın insanlığa getirdiği huzur ve barış ortamının yaygınlaşmasına engel olamayacaktır inancını taşımaktayız.

Bu arada Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, İslam dinine hakaretin tüm dünyada yasaklanması çağrısında bulunulan bir kararı kabul ederek İslam dinine hakareti yasaklamış oldu. Alınan kararda "herhangi bir dine ya da dinin mensuplarına karşı hakaret, kin, husumet ve şiddet içeren ırkçı ve yabancı düşmanı düşüncelerin yayılmasının yasaklanması için kararlı adımlar atılması" çağrısında bulunulmuştur. Alınan bu kararı İslam dünyası ve bütün insanlığın huzur ve barış içerisinde yaşamasına katkıda bulunacağı umuduyla anlamlı buluyor, uygulamaya geçirilmesini bekliyoruz.

4- Peygamber'e Saygısızlığın Hükmü

Peygamber'e saygısızlık, her şeyden önce onu elçi olarak seçip gönderen Yüce Allah'a ve O'nun emirlerine saygısızlıktır. Bununla birlikte Peygamber'in şahsi ve manevi kimliğine saygısızlıktır. Dahası o peygamberi Allah'ın elçisi olarak bilen ve onun getirmiş olduğu ilahî buyruklarla hayatını idame ettiren milyonlarca mümin ve Müslüman bireyin maddî ve manevî kimlik, kişilik ve onurlarına saygısızlıktır. Çünkü Peygamberler gönderildikleri insan topluluklarının yol göstericileri/ rehberleri ve örnek şahsiyetleridirler. Peygamberlerin gönderildikleri toplumlara örnek oldukları olgusu Kur'an'da Hz. Muhammed'in şahsında şu şekilde somutluk kazanmıştır: "Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek

vardır.”³² Rehber edindikleri ve örnek aldıkları kişiye yönelik saygısız tutum ve davranışlar, direkt olmasa da dolaylı olarak onu önder ve rehber edinen inanan birey ve toplumlara da saygısızlık anlamına gelmektedir. Bu bağlamda peygambere saygısızlık, hem peygamberin yüce şahsına hem onu elçi olarak seçip gönderen Yüce Allah’a hem de peygamberin inananlarına saygısızlık anlamına geldiğinden dolayı dinî bir tabirle ifade edilecek olursa haramdır, kati suretle yasaklanmıştır. Kur’ân Peygamber’e saygısızlıkta bulunanların, ona eziyet edenlerin, onunla alay edenlerin, onu küçümseyenlerin dünya ve ahirette lanete uğratıldıklarını, aşağılayıcı ve acı verici azaba çaptırılacaklarını, şiddetli cezalara maruz bırakılacaklarını bildirmiştir. Nitekim mealleri verilen şu ayetlerde bu durum gözler önüne serilmektedir: “Allah ve Resûlünü incitenlere Allah, dünyada ve ahirette lânet etmiş ve onlar için alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.”³³

“...Sizin Allah’ın Resulünü üzmeniz ve kendisinden sonra onun hanımlarını nikâhlananız asla caiz olmaz. Çünkü bu Allah katında büyük (bir günah) tır.”³⁴ Söz konusu bu ayet, Hz. Peygamber’in evine davet edilmediği halde yemekten önce gelen, yemek hazır oluncaya kadar bekleyen, yemek yendiği halde kalkıp gitmeyenler hakkında indirilmiştir. Bu tür davranışların Peygamber’e eziyet etme anlamına geldiği ifade edilerek, Müslümanların Peygamberlerine ve aile fertlerine karşı nasıl davranacakları, hatta birbirlerine karşı nasıl muamele edecekleri onlara bildirilmiştir. Bu bağlamda mümin bir bireyin başkalarını rahatsız etmemesi, evinde refah, huzur ve istirahatını bozmaması, davet edilmediği halde gereği yokken evlere gidilmemesi, davet edildiğinde bildirilen zamandan önce gitmemesi, yemek yendikten sonra fazla oturmaması gerekmektedir.

“Kuşkusuz senden önce de nice peygamberlerle alay edildi. İnkâr edenlere mühlet verip, sonra onları yakaladım. Baksınlar cezam nasılmış?”³⁵

“Allah’a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezalar onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır.”³⁶

Yine onlardan (münafıklardan) peygamberi inciten ve “O, (her söyleneni dinleyen) bir kulaktır” diyen kimseler de vardır. De ki: “O sizin için bir hayır

³² El-Ahzâb, 33/21.

³³ El-Ahzab, 33/57.

³⁴ El-Ahzab, 33/53.

³⁵ Er-Ra’d, 13/32; Ayrıca bkz. El-Hicr, 15/11-12.

³⁶ El-Mâide, 5/33.

kulağıdır ki Allah'a inanır, münimlere inanır (güvenir). İçinizden inanan kimseler için bir rahmettir. Allah'ın Resûlünü incitenler için ise elem dolu bir azap vardır."³⁷

"Gizlice konuşmaktan menedilip de, menedildikleri şeyi işleyen ve günah, düşmanlık ve peygambere isyanı (karşı gelmeyi) konuşanları görmedin mi? Sana geldiklerinde Allah'ın seni selamlamadığı selamla selamlıyorlar. İçlerinden de, "Söylediklerimiz yüzünden Allah bize azap etse ya!" diyorlar. Cehennem onlara yeter! Oraya girecekler. Ne kötü dönüş yeridir orası!"³⁸ Bu ayette anlatılan eziyetleri yapanlar Yahudilerle münafıklardır. Bunlar kendi aralarında fısıldaşıp, Müslümanlara bakarak kaş göz işaretleri yaparak, güya onları alaya alıyorlardı. Hz. Peygamber onları bu uygunsuz ve ahlakî olmayan davranışlarından men ettiği halde onlar bundan vazgeçmemişlerdi. Bu kötü niyetli kimseler bununla da kalmamış, Hz. Peygamber'e selam verecekleri zaman "es-Selamu aleyke" yerine, "ölüm sana" anlamına gelen "es-Sâmu aleyke" cümlesini söyleyerek ahlaksız ve kaba davranışlarına devam ediyorlardı. Hz. Peygamber ise onların bu insanlıktan uzak etik olmayan incitici ifadelerine "Size olsun" anlamına "Aleyküm" şeklinde karşılık verir, naziklik ve kibarlığından ödün vermezdi.³⁹ Söz konusu bu ayet onların bu çirkin, çirkin olduğu kadar da bayağı olan eylemlerini kınamakta ve suçlarının cezasını cehennem azabıyla çeceklerini bildirmektedir.

Peygamber'e saygısızlık içeren davranışları yapan insanlara verilecek cezanın ne olacağı üzerinde duran İslam bilginleri, O'nu hafife alanların küfre gireceği, ona söven ve şanına layık olmayan bir biçimde kınayan (hicveden) kimselerin de öldürüleceği hususunda görüş birliğine varmışlardır.⁴⁰ Müslüman düşünür ve bilginler bu yöndeki görüşlerini yukarıda belirtilen Kur'an ayetleri ile Hz. Peygamber ve Hulefa-i Râşidîn devrindeki uygulamalara dayandırmışlardır. İslam bilginleri Peygamber'e söven ve ayıplayanların öldürüleceği şeklindeki görüşlerini, yukarıda anılan ayette⁴¹ geçtiği üzere Allah'ın Peygamber'e eziyet edenlere dünya ve ahirette lânet etmesi ve Allah'ın kendisine olan eza ve saygısızlık ile Peygambere olan eza ve saygısızlığı bir arada zikretmesine dayandırmışlardır. Onlara göre, Yüce Allah'a söven bireyin öldürülmesi hususunda görüş ayrılığı söz

³⁷ Et-Tevbe, 9/61. Ayrıca bkz. Et-Tevbe, 9/65-66.

³⁸ El-Mücadele, 58/8.

³⁹ İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim*, IV, 312.

⁴⁰ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 217; Suyuti, *el-Hasaisü'l-Kübra*, 1080; Kastalânî, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Muhammed, *Mevâhibü'l-Ledünniye, (İlahi Rahmet Hz. Muhammed)*, Müt., Şair Abdülbaki, Sadeleştiren: İ.Turgut Ulusoy, İstanbul, 1984, I, 513.

⁴¹ El-Ahzab, 33/57.

konusu değildir.⁴² Hz. Peygamber ve Hulefa-i Râşidîn devrindeki uygulamalardan bir tanesi, Ebu Berze (ra) adındaki sahabenin bizzat tanıklık ettiği ve anlattığı şu hadisedir: Hz. Ebu Bekir'in hilafeti döneminde bir adam ona (Hz. Ebu Bekir'e) ağır ve kaba ifadelerle sövmüştü. Bizzat bu olaya tanıklık eden Ebu Berze (ra), "Ey Allah'ın Resulünün Halifesi, onun boynunu vurayım mı" demiş, Ebu Bekir de: "Bu hüküm, Allah Resulü'nden başka hiç kimse için söz konusu değildir" cevabını vermiştir.⁴³ Hz. Peygamber'in arkadaşlarından olan Ebu Hureyre de "Allah Resulü (sav) dışında, hiç kimse, bir kimseye sövdüğü için öldürülmez" demiştir.⁴⁴ Emevî halifelerinden Ömer b. Abdülaziz'in Kufe valisi, Halife'nin kendisine söven bir şahsın öldürülüp öldürülmeyeceği hususunda onun görüşüne başvurmuş, o da "Müslüman'ın, insanlardan birine sövmesiyle öldürülmesi helal olmaz. Ancak herhangi biri Peygamber (sallallahu aleyhi ve selem)'e söverse o hariç. Peygamber (a.s)'e söven öldürülür. Onun kanı helaldir" diyerek, yalnızca Peygamber'e söven bireyin anılan cezaya çaptırılacağını, halife de olsa başkalarına sövme yolu ile hakaret edenlerin öldürülemeyeceğini belirtmiştir.⁴⁵

Hz. Peygamber devrinde meydana gelmiş, bazı sövme olayları ve sonuçlarından örnek verecek olursak şunları zikredebiliriz. Sahabeden İbn Abbas'ın bildirdiğine göre, Allah Resulü'nün döneminde O'na çok söven, sürekli bir biçimde aleyhinde konuşan bir Ümm-i Veled vardı. Âmâ olan kocası kadını öldürdü. Olay Peygamber'e anlatıldığı zaman "Şehadet ederim ki, o kadının kanı hederdir." buyurmuşlardır. Yani kadının öldürülmesine karşılık, öldürene bir ceza uygulanmayacağını belirtmiştir.⁴⁶

Yine Hz. Peygamber zamanında Yahudi bir kadın, Allah elçisine sövüp hakkında ileri geri konuşuyordu. O esnada bir adam kadını bu davranışından ötürü tutup boğmuş, kadın da ölmüştü. Olaydan haberdar olan Allah Resulü (sav) kadının kanı için kısas uygulamamıştır.⁴⁷

⁴² Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 224.

⁴³ Nesâî, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *es-Sünen*, Tahrir, 16, Çağrı Yay., İstanbul, 1413/1992.

⁴⁴ Suyûtî, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1080-1081.

⁴⁵ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 227.

⁴⁶ Ebu Davud, Süleyman b. El-Eşab, *es-Sünen*, Hudud, 2, Çağrı Yay. İstanbul, 1413/1992; Nesâî, *es-Sünen*, Tahrir, 16.

⁴⁷ Ebu Davud, *es-Sünen*, Hudud, 2; Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 227; Suyuti, *el-Hasâisü'l-Kübrâ*, 1081.

Bunlardan başka Hz. Peygamber zamanında ona ve diğer Müslümanlara eziyet eden, Müslümanların birliğine ve dayanışmasına karşı çıkan, onların şahsiyet, can, mal ve namus haklarını hiçe sayan Ka'b b. Eřref başta olmak üzere⁴⁸, Ebu Rafi, Nadr b. el-Haris, Ukbe b. Ebu Muayd, İbn Hatal ve Mekke'nin fethi günü Hz. Peygamber'e söverek şarkı söyleyen iki cariyeye gibi bir takım kimseler hakkında Hz. Peygamber tarafından vur emri çıkarıldığı bilinmektedir. Öldürölmeleri istenen bu kişilerin ortak noktası, Hz. Peygamber'e türlü eziyetlerle saygısızlık etmeleri, ona sövmeleri ve dūřmanlarına yardım etmeleri idi. Ancak haklarında ölüm emri verilmiş bu ve benzeri kişilerin bir kısmı öldürölmüş, bazıları Müslüman olduğu, kimisi de yeniden İslam'a girdikleri ve Hz. Peygamber'den af diledikleri için öldürölmekten kurtulmuşlardır.⁴⁹

Yukarıdaki uygulamalardan hareket eden İslam bilginleri, Hz. Peygamber'e yahut Allah'ın elçilerinden başka bir peygambere söven, ayıplayan veya küçümseyen kimselerin ister Müslüman olsun, isterse Müslüman olmasın (Kafir) cezasının ölüm olduğuna hükmetmişlerdir. Peygamber'e söven şahsın Müslüman olması halinde verilen hükmün değişmeyeceği, hatta tövbe etse bile tövbesinin kabul olunmayacağını bildirmişlerdir.⁵⁰

Öte taraftan peygambere söven bireylerin ölüm cezası ile değil de dayak atmak ve dövölmek suretiyle cezalandırılabilceğini söyleyen İslam bilginleri de yok değildir. Iraklı alimlerden bazıları bu yönde fetva vermişlerdir. Ancak İmam Malik ve benzerlerinin görüşüne göre, Hz. Peygamber'e söven bireyler ölümle cezalandırılırken, Hz. Peygamber'in dost ve arkadaşlarına (sahabe-i kirâm) sövenler dövölmek suretiyle cezalandırılırlar. Sahabeye sövenin dayakla, Hz. Peygamber'e sövenin ölümle cezalandırılmasının nedeni, Hz. Peygamber'in şeref ve derecesinin diğer insanlara nispetle daha üstün olmasıdır. şifa isimli eserde bildirildiğine göre Abbasi Halifesi Harun Reşid (ö.193/809), İmam Malik'e, Peygamber'e söven kimsenin durumu hakkında soru sormuş, ardından da Iraklı fıkıh bilginlerinin o şahsın dövölmesi yönünde fetva verdiklerini ilave etmişti. Böyle bir fetvaya öfkelenen İmam Malik onu şöyle yanıtlamıştı: "Ey Müminlerin emiri! Peygamberine sövöldükten sonra Müslüman toplumun doğru yol üzerinde bulunması nasıl temin edilebilir. Peygamber'e söven öldürölür, Peygamber'in sahabesinden birine söven ise dövölerek cezalandırılır." şifa'nın yazarı, Hz.

⁴⁸ Buhâri, *Sahih*, Kitabu'l-Megazi, 15; Müslim, Ebu'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccac b. Müslim el- Kuşeyrî, *es-Sahih*, Kitabu'l-Cihad, 42, Çağrı Yay. İstanbul, 1413/1992.

⁴⁹ Kadı İyaz, *eş-şifa*, II, 225-226.

⁵⁰ Kadı İyaz, *eş-şifa*, II, 221.

Peygamber'e söven bireyin dövülerek cezalandırılacağını söyleyen Irak âlimlerinin kimler olduğunu bilmediğini, belki de ilimleriyle meşhur olmayan, fetvalarına itimat edilmeyen veyahut ta heva ve heveslerine, diğer bir deyişle arzu ve isteklerine meyleden kimseler olabileceklerini söyleyerek onların görüşlerini reddeder. Bununla birlikte, Harun Reşid'in naklettiği hususun kişinin öldürülmesini gerektirmeyen sövmenin dışında bir şeye hamlolunabileceği, görüş ayrılığının onun sövme olup olmadığı hakkında olabileceği veyahut ta sövenin tövbe ederek rucû etmiş olabileceği, İmam Malik'e de problemin olduğu gibi anlatılamamış olabileceğini sözlerine ekleyerek, o yöndeki fetvanın doğru olamayacağını, çünkü Peygamber'e söven bireyin öldürüleceği hakkında âlimlerin görüş birliğine (icma-ı ümmet) ulaştıklarını belirtir.⁵¹

Mevâhibübü'l Ledünniye sahibi muhaddis ve kelamcı Kastalânî (1448-1517)⁵²'nin belirttiğine göre, Hz. Peygamber'e söven birey, tövbe etmesi halinde Şafiilere göre öldürülmezse de İmam-ı Azam'a göre öldürülmesi gerekir. Zina etmiş bir kadın hakkındaki dini hükümden tövbe etmesiyle vazgeçilmediği gibi tövbe ile bu hükümden de vazgeçilemez. Buna rağmen Yüce Allah'a sövenin tövbesi kabul olunur. Çünkü bu hak Allah'ındır. Fakat peygamberlerden birine söven bireyin tövbesi kabul olunmaz. Çünkü Peygamber, insandır, ona utanılacak şey ulaşabilir. Allah ise bütün eksikliklerden arınmıştır. Bu sebeple peygamberlere söven ölümden kurtulamaz. Fakat söven kafir ise Müslüman olmakla kurtulabilir.⁵³

Hz. Peygamber'e söven, kimlik ve kişiliğine ağır hakaretlerde bulunan, beddua eden insanlara verilecek cezanın niteliği, içinde bulunulan zaman dilimi, sosyal çevre, sosyo-psikolojik vb. gibi durum ve şartlara göre değişiklikler arz etmiş, her zaman için aynı hüküm geçerli olmamıştır. Hz. Muhammed, kendi asr-ı saadetlerinde kendisine saygısız hareketlerde bulunan, "ölüm üzerine olsun" diyerek beddua eden bir Yahudi⁵⁴ ile yaptığı taksimi beğenmeyerek "bu öyle bir taksimdir ki, bununla Allah rızası murat edilmedi" diyen başka bir kişinin ve kendisine ağır eziyetlerde bulunan münafıkların öldürülmesini istememişti. Hâlbuki bu çirkin söz

⁵¹ Bkz. Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 227-228.

⁵² Asıl adı Ebul Abbas Ahmed bin Muhammed olan Kastalanî öğrenimi Kahire'de yapmış ve orada vaiz olarak hayatını sürdürmüştür. Buhari'nin Sahih'ini "İrşadu's-Sari' li Şerhi Sahihi'l-Buhari" adıyla şerh etmiştir. Bu eser bütün İslam ülkelerinde güvenilir bir kaynak olarak kabul görmüştür. Kastalanî'nin ikinci büyük eseri ise çalışmamızda istifade ettiğimiz *Mevâhibü'l-Ledünniye*'dir. Bkz. Kastalânî, *Mevâhibü'l-Ledünniye*, II, 9.

⁵³ Kastalânî, *Mevâhibü'l-Ledünniye*, I, 513.

⁵⁴ Buhari, *es-Sahih*, Kitabü'l-İstizan, 22.

ve ithamlar Hz. Peygamber'i derinden üzmüş ve yaralamıştı. İçinde bulunulan şartlar böyle davranmasını gerektiriyordu. Hz. Muhammed İslam'ın ilk ortaya çıkışında insanları ona karşı ısındırmak, kalplerini ona yönlendirmek, onlara imanı sevdirmek, gönüllerinde güzelleştirmek istiyordu.⁵⁵ Bu sebeple onlara yumuşak davranıyor, hareket ve eziyetlerine sabrediyordu. Arkadaşlarına onların şahsında da İslam toplumuna "kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz. Toplayınız, dağıtmayınız"⁵⁶ diyerek kolaylaştırıcı olarak gönderildiğini belirtiyordu. Fakat İslam dini kuvvet ve istikrar bulunca yukarıda isimlerinden söz edilen peygamber tecavüzcüleri diğer bir deyişle haklarında vur emri çıkarılanlar ölüm cezasına çaptırıldılar. Bununla birlikte Hz. Peygamber kendisine yönelik her saygısızlığı kasıtlı ve bilinçli bir şekilde yapılan saygısızlıklar sınıfına dahil etmemiş, saygısızlıkta bulunan bireyin içinde bulunduğu bir takım şartları -ki bunlar yaratılışları itibariyle kabalık yapanlar, dini iyi bilmemeleri ve bir anlık gaflet ve cahillikten kaynaklanan terbiyesizlikleri -göz önünde bulundurarak herhangi bir cezaya çarptırmamış bunları uyarmakla yetinmiştir.⁵⁷

Yine Hz. Peygamber'e sövmeye, ayıplamaya, ona layık olmayan din dışı nitelikler isnat etmeye zorlanan bireyler, söz konusu cezaya çarptırılmayacakları gibi daha başka cezalara da maruz bırakılamazlar.⁵⁸ Bu konudaki hüküm, Kur'an'ın delaleti⁵⁹ ve Hz. Peygamber'in uygulamasıyla tespit edilmiştir. İslam'ın ilk ortaya çıktığı zaman diliminde toplumda sosyal statüsü zayıf bazı müminler, Allah'a ve Hz. Peygamber'e yönelik birtakım saygısız ifadelerle zorlanmış, onlar da kalpleri iman ile dolu oldukları halde söylenenleri yapmak zorunda kalmışlardı.

Gaflette bulunmak, bilmemek veya zorlamaya maruz kalma gibi herhangi bir özrü bulunmadığı halde kasıtlı ve bilinçli bir şekilde peygambere söven, diğer bir tabirle tan eden, dil uzatan bireyin ölüm cezasına çarptırılacağı hususunda İslam fıkıh bilginleri arasında bir uzlaş (consensus) varsa da bu cezanın uygulanışı diğer bir deyişle tatbik edilmesi konusunda farklı görüşler yok değildir.

Peygamber'e sövme gibi ağır bir suçu işleyen bireylere verilecek ceza konusunda Kâdı İyaz ve onun gibi düşünen ve bu konuda aşırı hassas olan birçok

⁵⁵ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 229.

⁵⁶ Buhari, *es-Sahih*, Kitabü'l-Megazi, 60; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, I, 239, 283, 365.

⁵⁷ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 233.

⁵⁸ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 234.

⁵⁹ En-Nahl, 16/106. "Kalbi imanla dolu olduğu halde zorlanan kimse hariç, inandıktan sonra Allah'ı inkar eden ve böylece göğsünü küfre açanlara Allah'tan gazap iner ve onlar için büyük bir azap vardır."

din bilginine göre bu suçu işleyen birey din dışı /zındık yada kâfir olarak kabul edilir, tövbe etmesi istenmeden direkt ölüm cezasına çarptırılır. Bu bireyin cenazesi yıkanmadığı ve cenaze namazı kılınmadığı gibi Müslüman mezarlığına defni de yapılmaz.

İmam Malik, Ahmed b. Hanbel, Şafii ve Leys gibi mezhep imamlarının benimsediği rivayet edilen bir görüşe göre de bu suçu işleyen birey, dinden çıkmış (mürted) muamelesine tabi tutularak, tövbe etmesi istenir. Tövbe edip pişmanlığını ifade etmesi durumunda İslam'a tekrar dönmüş sayılır. Ancak ondan ölüm cezası düşmez. Çünkü dinden dönme/irtidat Allah'a karşı işlenen bir suç olup, tövbe ile ortadan kalkar, sahibinden ceza düşmüş olur. Peygambere sövme suçu bundan farklıdır, çünkü bu suça onun şahsı açısından kul hakkı karışmıştır. Kul hakkı ise tövbe ile ödenmiş olamayacağından suçlu öldürülür. Ancak İslam'a dönüp Müslüman olduğundan mirası varislerine dağıtılır, cenaze namazı kılınır, Müslüman mezarlığına gömülür.

İmam Azam Ebu Hanife ile diğer Hanefi fıkıh bilginleri ile diğer mezhep imamlarının da tercihe şayan bulunan diğer görüşlerine göre ise Hz. Peygamber'e söven, onu tebliğinde yalanlayan ve ondan uzak olduğunu söyleyen birey, mürted (dinden çıkmış) hükmündedir. Tövbe etmesi istenir, tövbe eder de pişmanlığını bildirirse ölüm cezası uygulanmaz ve ceza düşer. Tövbe etmezse dinden çıkmış sayılarak, ölüm cezası uygulanır ve kendisine Müslüman muamelesi yapılmayarak yani cenazesi yıkanmayarak, cenaze namazı kılınmayarak ve Müslüman mezarlığına da defnedilmeyerek bir çukura gömülür. Mirası da varislerine paylaştırılmayıp, hazineye bırakılır.⁶⁰

Hz. Peygamber'e söverek hakaret eden ve saygısızlıkta bulunan bireye verilecek ceza konusunda ileri sürülen görüşlerden hareket ederek, bu tür insanların içinde buldukları sosyo-kültürel, sosyo- ekonomik ve sosyo- psikolojik şartları göz önünde bulundurarak bu şartlara uygun aydınlatma-bilgilendirme amaçlı tedavi başta olmak üzere, uyarı, tenkit, hürriyetini kısıtlama (hapis) ve en nihayetinde yaşam hakkına son verme cezalarının verilebileceğini söylememiz mümkün görünmektedir.

Yukarıda da geçtiği gibi Hz. Peygamber'e sövme vb. şekilde hakaret ederek saygısızlıkta bulunan inançsızlara bir başka tabirle gayr-i müslimlere verilecek cezanın Müslümanlardan söven kimselerin cezasıyla aynı olduğunu söyleyen İslam alimleri bulunsa da, bunların hemen öldürülmeyip uygun bir şekilde topluma

⁶⁰ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 220, 227, 236, 255, 256, 265; Kastalânî, *Mevâhibü'l-Ledünniye*, I, 513; Topaloğlu, *agm*, 77.

kazandırılmalarını sağlayacak cezaların verilebileceğini öngören Ebu Hanife ve İmam es-Sevrî gibi bilginler de yok değildir. Kendileriyle anlaşma yapılan gayri Müslimlerin öldürülmeyeceğini söyleyen bilginlere göre, onlarda bulunan şirk peygambere sövmeden daha büyüktür.⁶¹ Ancak bu gibi kimselerin kendilerine verilen imkanları iyi kullanmayıp tekrar aynı hakaret ve saygısızlıkları yapmaya devam ederlerse aynı cezaya yani ölüm cezasına siyaseten de olsa çarptırılacağına kani olunmuştur. Öte taraftan bu suçu işleyen gayr-i müslimlerin İslam'a girmeleriyle bu cezadan kurtulacakları kabul edilmiştir.⁶² Bu görüşün temellendirilmesi sadedinde ileri sürülen delil ise şu Kur'an nassıdır: "(Ey Resulüm!) O küfredenlere de ki: "Eğer peygambere düşmanlıktan vazgeçerlerse, geçmişteki günahları bağışlanır. Yok yine küfre dönerlerse, önceki ümmetlerin başına gelen felaket bunlara da muhakkak olacaktır."⁶³

Peygambere söven gayr-ı müslimlerin öldürüleceği kanaatinde olan Ebu Hanife dışındaki başta İmam Malik olmak üzere diğer mezhep imamları bu görüşlerini "Eğer sözleşmelerinden sonra yeminlerini bozar ve dininize saldırıya kalkarlarsa küfür öncülerini öldürün. Çünkü onların yeminleri yoktur. Umulur ki vazgeçerler."⁶⁴ şeklindeki Kur'an nassına ve Hz. Peygamber'in gayr-i müslimlerden olan Kab b. Eşref ve benzerlerini öldürtmesi şeklindeki nebevî uygulamaya dayandırılır. Yine onlar gayr-ı müslimlerle yapılan sözleşmenin, Hz. Peygamber'e sövme türünden saygısızlıklara izin verileceği anlamına gelemeyeceğini belirtmişlerdir. Yine bu görüşte olan İslam âlimlerine göre, gayri Müslimlerle sözleşip onlara eman vermek, Müslümanların mallarını çaldıklarında ellerinin kesilmesini, Müslümanlardan birini öldürdüklerinde de öldürülmelerini, yani İslam kanunu çerçevesinde verilecek bu gibi cezaları düşürmediği gibi, Hz. Peygamber'e sövmelerinden dolayı verilecek ölüm cezasını da düşürmez. Çünkü onlar yapılan anlaşmada kendilerine verilmeyen hakları kullanmışlar, ahitlerini bozmuşlar hain olmuşlardır. Bu nedenle de söz konusu cezayı hak etmişlerdir.⁶⁵

Hz. Peygamber'in saygınlığına büyük bir önem atfeden bu yüzdende ona sövenlerin, ayıplayanların ve küçümseyenlerin veya bunları çağrıştıracak imalı davranışlarda bulunanların ölümle cezalandırılacağına kani olan İslam bilginleri özellikle de Maliki alimler, Allah elçisine olan hassasiyetlerini gereğinden fazla

⁶¹ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 261.

⁶² Kastalânî, *Mevâhibü'l-Ledünniye*, I, 513; Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 261.

⁶³ El-Enfâl, 8/38.

⁶⁴ Et-Tevbe, 9/12.

⁶⁵ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 261.

düzeve çıkarmışlar; Peygamber'in gömleği veya gömleğinin düğmesi kirlidir diyen bununla da peygamberi ayıplamayı veya noksanlığını kasteden bireylerinde yine ölümlerle cezalandırılacağını belirtmişlerdir. Yine onlar Peygamber'e hakaret edenler ve hicvedenler gibi Hz. Peygamber'i hicveden şiirleri yazarak ya da ezberleyerek başkalarına nakleden ve bu işi de isteyerek yapan bireylerin de söz konusu cezaya çarptırılacaklarına kani olmuşlardır.⁶⁶

O halde Peygamber'in maddi ve manevi şahsiyetine dil uzatanlar, onu küçümseyici bir görünüm içerisinde tasvir edip betimleme yoluna gidenler, onun şahsi ve aile hayatına açık veya dolaylı yollarla iftirada bulunanlar, onunla veya onunla ilgili değerlerle alay edenler, ona saygısızlıkta bulunmuş olurlar. Bu tür insanlar yukarıdaki ayetlerde belirtildiği gibi dünyada ve ahirette Allah'ın lanetine maruz kalacaklardır. Bu tür eylem ve davranışlarda bulunanlara kanunların elverdiği ölçüde tepki de bulunmak ve bu gibi davranışlara engel olmak da inanan bireylerin ve onların teşkil ettiği siyasal otoritelerin görevidir.

5- Diğer Peygamberlere Saygısızlıkta Bulunmak ve Hükümü

Allah'ın diğer peygamberlerine ve meleklerine söven ve onları küçümseyen veya getirdikleri ilahi emirleri yalanlayan veya inkar edenin hükmü Hz. Peygamber'e söven kimsenin hükmü ile aynıdır.⁶⁷ Çünkü İslam inancına göre Allah'ın peygamberleri arasında ayırım gözetilmez.⁶⁸ Müslümanlar Allah tarafından görevlendirilen bütün elçilere inandıkları gibi onlara verilen bütün kitaplara da inanmaktadırlar. Buradan hareketle diğer peygamberlere yapılan saygısızlıklar Hz. Peygamber'e yapılan saygısızlıklar gibi değerlendirilmiştir. Allah'ın meleklerinden herhangi bir meleğe söven ya da görevlerinde hata yaptıklarını söyleyen kimselerin tövbe etmedikleri takdirde ölüm cezasına çarptırılacakları İslam alimleri tarafından kabul edilmiştir. Sözgelimi "Cebail vahiy getirirken hata yaptı, Peygamber ancak Ali b. Ebu Talib idi" diyen bir kimseye tövbe yapmasının teklif edileceği, tövbe yapmadığı takdirde idama mahkum edileceği İmam Malik'ten rivayet edilmiştir.⁶⁹

⁶⁶ Kadı İyaz, *eş-Şifâ*, II, 222; 246.

⁶⁷ Kadı İyaz, *eş-Şifâ*, II, 290.

⁶⁸ Bkz. El-Bakara, 2/136, 285; en-Nisa, 4/150-151.

⁶⁹ Kadı İyaz, *eş-Şifâ*, II, 290.

6- Hz. Peygamber'in Ev halkına (Ehl-i Beyt) Eşlerine ve Arkadaşlarına (Sahabe) Saygısızlıkta Bulunmak ve Hükümü

Hz. Peygamber'in Ehl-i Beyt'ine, eşlerine ve ashabına sövmek, onlara eksiklik ve noksanlık nispet etmek haram kabul edilmiş ve bu suçu işleyen bireyin lanetlendiğine hükmedilmiştir. Müslüman bilginleri Hz. Peygamber'in ev halkına eşlerine ve ashabına dil uzatılmasını haram addetmelerini Hz. Peygamber'in bu konudaki sözlerine dayandırmışlardır.⁷⁰ Hz. Peygamber bir defasında arkadaşlarına sövülmek suretiyle hakarete bulunulması hakkında "Benim ashabıma sövmeyiniz. Kim onlara söverse, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun. Allah onun tevbesini ve ibadetini kabul etmez."⁷¹ buyurmuş başka bir sözünde de "Ashabım hakkında Allah'tan korkunuz. Benden sonra onlara lânet etmeyiniz. Kim onları severse, bana olan sevgisiyle onları sevmiştir. Kim onlara buğzederse, bana olan buğzundan onlara buğzetmiştir. Onlara eza ve cefa verirse, bana vermiştir. Kim bana eza cefa verirse, Allah'a itaat etmemiştir. Kim Allah'a itaat etmezse, Allah'ın onu dünyada ve ahirette cezalandırması yakın olmuştur."⁷² diyerek sahabeye saygısızlığı, kendisine saygısızlıkla ilişkilendirerek birtakım yaptırımlar önermiş ve bu tür davranışlardan Müslümanlar dahil bütün insanları sakındırmıştır. Yine Hz. Peygamber, kızı Hz. Fâtıma (r.a) için, "O benden parçadır. Kim ona ezâ ederse, bana eziyet etmiş olur"⁷³ buyurarak ev halkına eziyet edilmesini de kendisine saygısızlık olarak değerlendirmiştir. Bilindiği gibi kendisine eziyet etmek suretiyle saygısızlıkta bulunmak kesin bir biçimde yasaklanmış yani haram kılınmıştır. İşlam bilginleri sahabeye dil uzatmak suretiyle saygısızlıkta bulunan bireye verilecek ceza hususunda kesin bir karara varamamışlar, İmam Malik'in de içinde bulunduğu bazıları dayak gibi bedeni cezalara çarptırılarak terbiye edileceğini söylerken diğer bazıları Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali vb. gibi sahabeleri küfürle itham etmesi halinde öldürüleceğini belirtmişlerdir.⁷⁴ Ancak sahabeye onur kırıcı ithamlarda bulunmak, alay etmek ve sövmek suretiyle saygısızlıkta bulunanlar genel olarak dayak gibi bedenî cezalar ve hürriyeti kısıtlayıcı cezalara çarptırılmak suretiyle cezalandırılmışlardır. Terbiye ve rehabilitasyon amaçlı bu uygulama doğruya en yakın olanıdır. Sahabeye saygısızlıkta bulunanın öldürülebileceği şeklindeki yaklaşımlar ise ilmî ve dinî

⁷⁰ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 294.

⁷¹ Buhari, *Sahih*, Kitabu Ashabü'n-Nebiy, 5; Müslim, *Sahih*, Fedailü's-Sahabe, 54.

⁷² Tirmizi, *es-Sünen*, Kitabü'l-Menakıb, 3861.

⁷³ Buharî, *Sahih*, Kitabu Ashabü'n-Nebiy, 12, Tirmizi, Kitabü'l-Menakıb, 3868.

⁷⁴ Kadı İyaz, *eş-Şifa*, II, 294-295.

dayanaktan yoksun olup daha çok duygusallık içerdiğinden doğru bir yaklaşım olmaktan uzak görünmektedir.

Hız. Peygamberin eşlerine söven bireye verilecek ceza konusunda da farklı yaklaşımlar bulunsa da bunları iki kategoride değerlendirmek mümkündür.1- Hız. Peygamber'in helaline sövmeyi kendisine sövmek gibi değerlendiren İslam bilginlerine göre bu suçu işleyen birey ölümle cezalandırılır. Hız. Aişe'ye dil uzatan birey de bu kategori de değerlendirilir, zira ona iftira atan birey, Kur'an'ı Kerim'e muhalefet etmiş olacağından bu cezaya çarptırılır. 2- Hız. Peygamber'in eşlerini diğer sahabeler gibi değerlendirerek onlara sövmek suretiyle saygısızlıkta bulunanların dövülmek suretiyle cezalandırılacağı benimsenmiştir.⁷⁵

Peygamber'in Ehl-i Beyt'ine ve sahabesine dil uzatanların dinden çıkmayacağı, ancak bu saygısız davranışlarından ötürü caydırıcı tarzda bedenî cezalar ile hürriyeti kısıtlayıcı cezalara çarptırılacakları benimsenen genel görüş olmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme

Dinin temel inançlarından biri de peygamberlere inanmaktır. Peygambersiz bir dinin insanları doğruya ulaştırması ve onları kurtuluşa götürmesi düşünülemez. Peygamberler Allah'tan aldıkları ilahi mesajları insanlığa ulaştırmada son derece önemli bir role sahiptirler. Bu yüzden bütün insanların özellikle de inanan bireylerin peygamberlerin manevî kimliklerine saygılı ve hürmetkâr olmaları her türlü saygısız söz, fiil ve eylemden uzak durmaları kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Kur'an-ı Kerim'de diğer insanlardan farklı olarak Hız. Peygamber'e saygı gösterilmesinin istenilmesi onun Allah'ın elçisi olmasından dolayıdır. Hız. Peygamber (sas) yüklendiği şerefli hizmeti, hiçbir maddi karşılık, kişisel çıkar beklemeden yerine yetirmiş, bütün söylem ve eylemleriyle insanlığın kurtuluşunu düşünerek onları mutlu yarınlara çağırmıştır. Böyle asil bir görevi her türlü zorluğa katlanarak sürdüren bir zata üstün saygı duymak; her zaman O'nun kadrini yüceltip onu rehber ve önder edinmek gerekir. İnsanı dünyada huzurlu, güvenli; ahlaklı, faziletli bir hayat ortamına getiren; onu sonsuz mutluluğa layık bir düzeye ulaştırmak için her türlü imkân ve yeteneğini kullanan Hız. Peygamber, Allah'tan sonra her türlü sevgi ve saygıya çok daha layıktır. Bu sebeple Kur'an birçok yerde Hız. Peygamber'e saygı gösterilmesini ve ona saygısızlıktan kaçınılmasını emretmektedir. Peygamber'in maddi ve manevi kimlik ve kişiliğine gereken saygı gösterilmeyerek, onun Allah'ın dinini tebliğ ettiğinden dolayı sahip olduğu yüksek

⁷⁵ Kadı İyaz, *eş-Şifâ*, II, 296-297.

kişiliği bir takım yalan ve yanlış nitelermelerle zedelenecek olursa getirdiği dinin gerçekliği ve evrenselliğinden kuşku duyulmaya başlanacağı kaçınılmaz olur. Arkasından peygamberin sunduğu ilahî mesaj toplum katmanları arasındaki etkili işlevini yitirmeye başlar. Bu da insanlığın imtihanı kaybetmesi anlamına gelir. Bu nedenle Peygamber'in saygınlığının korunması insanlığın kurtuluğu için büyük önem arz etmektedir.

İslam bilgileri, Peygamberlerin dindeki önemli rollerini ve Allah'ın peygamberlere eziyet edenlere dünya ve ahirette lanet ettiğini belirten Kur'anî nassları göz önüne alarak, Hz. Peygamber'e ve diğer peygamberlere bilinçli bir şekilde saygısızlıkta bulunulmasını ağır bir suç olarak değerlendirmişler; bu tür saygısızlıkta bulunan kimselerin içinde buldukları şartlara göre hürriyeti kısıtlayıcı cezalardan tutunda hayatına son verme gibi cezalara çarptırılacaklarını söylemişlerdir. Öte taraftan Hz. Peygamber'in ailesi/ Ehl-i Beyt ve sahabesine dil uzatanların dinden çıkmayacağı, ancak bu saygısız davranışlarından ötürü caydırıcı tarzda bedenî cezalar ile hürriyeti kısıtlayıcı cezalara çarptırılacakları kanaatine varılmıştır. Kur'an'da ifadesini bulan Müslüman inancına göre, peygamberlere itaat, Allah'a itaat etmekle bir tutulmuştur. O halde onlara itaatsızlık ve saygısızlık da Allah'a itaatsızlık ve hürmetsizlik olacaktır. Böyle bir duruma düşmekten bütün dünya insanlığı özellikle inananlar sakınmaya çalışmalıdırlar.

Diğer taraftan bütün dinlerin peygamberlerine saygılı olmak başka bir ifade ile saygısızlıktan kaçınmak medeniyetler savaşının konuşulduğu günümüzde dünya barışına ve kardeşliğine önemli oranda katkı sunacaktır.